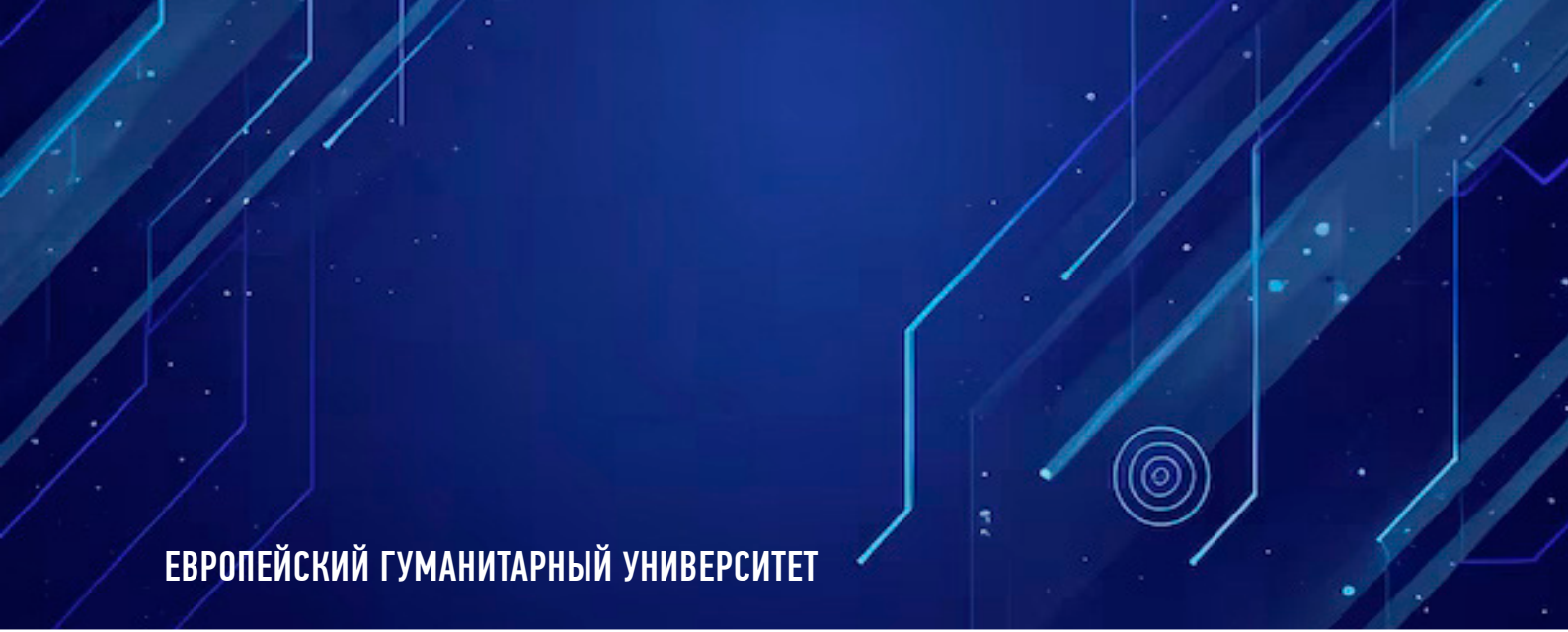

ЕВРОПЕЙСКИЙ ГУМАНИТАРНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

СОВРЕМЕННЫЕ КОММУНИКАЦИОННЫЕ ПРАКТИКИ В ДИГИТАЛЬНОЙ СРЕДЕ УНИВЕРСИТЕТА

ТЕЗИСЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

15 сентября 2023 г.

Под редакцией
проф. Г. Миненкова и проф. А. Пупцева

Вильнюс: „Ciklonas“ 2023

Программный комитет

- проф. Григорий Миненков
- проф. Альмира Усманова
- доц. Вероника Фурс

Организационный комитет

- проф. Александр Пупцев
- лектор Светлана Назаренко
- лектор Виктория Константюк

Современные коммуникационные практики в цифровой среде университета: Материалы международной научно-практической конференции / Под ред. Григория Миненкова и Александра Пупцева. Вильнюс, 2023.

В книгу включены материалы международной научно-практической конференции “Современные коммуникационные практики в цифровой среде университета”, состоявшейся 15 сентября 2023 г. в Европейском гуманитарном университете (Вильнюс, Литва). В докладах участников конференции рассмотрены многообразные аспекты цифровой образовательной коммуникации, обобщен практический опыт, сформулирован ряд перспективных рекомендаций. Предоставленные материалы будут полезны специалистам в области коммуникации, работникам учреждений образования, всем, кто интересуется вопросами развития современного университета.

Сучасні комунікаційні практики в цифровій середовищі університету: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції / Під ред. Ригора Мініанкова і Аляксандра Пупцава. Вільнюс, 2023.

У книгу включені матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Сучасні комунікаційні практики в цифровій середовищі університету”, яка відбулася 15 вересня 2023 г. у Європейському гуманітарним університеті (Вільня, Литва). У докладах учасників конференції розглядаються різноманітні аспекти цифрової освітньої комунікації, узагальнені практичні вопити, сформульовані ряд перспективних рекомендацій. Представлені матеріали будуть корисні спеціалістам у галузі комунікації, працівникам установи освіти, усім, хто цікавиться питаннями розвитку сучасного університету.

The contemporary communication practices in the university digital environment: Proceedings of the international scientific and practical conference. Edited by Ryhor Miniankou and Aliaksandr Puptsau. Vilnius, 2023.

The book includes materials from the international scientific and practical conference “The contemporary communication practices in the university digital environment”, held on September 15, 2023, at the European Humanities University (Vilnius, Lithuania). The presentations of the conference participants examined various aspects of digital educational communication, summarized practical experience, and formulated a number of promising recommendations. The materials provided will be useful to specialists in the field of communication, employees of educational institutions, and anyone interested in the development of the contemporary university.

ОГЛАВЛЕНИЕ

От редакции	6
Усманова А. Трансформация академического труда в условиях дигитализации университетов.....	7
Мацкевич С. Реформа образования в Беларуси: формат коммуникации – противостояние	10
Misnevs B. Artificial intelligence at the university: new curricula.....	13
Павлова О. Трансформація ієрархії культурних практик та цифровізація освіти ..	15
Горных А. Медиум как двойное послание в контексте дигитализации университета	17
Рогожа М. Соціальні та етичні проблеми діджитального освітнього середовища у викликах сучасної цивілізації (український контекст)	20
Константюк В. Геймификация и видеоигры в цифровой образовательной среде.....	23
Zhuk M. Future of Art and Design Education in the Time of Generative AI.....	26
Шталенкова К. Креативное письмо как вызов: гуманитарное образование в контексте развития искусственного интеллекта.....	27
Доннікова І. Дигітальна освіта: розуміння проти симуляції	30
Савелова С. Трансформация коммуникаций, знаний, образования и университета: научные лавки в действии	33

Доннікова Ірина (Одеса, Україна)

ДИГІТАЛЬНА ОСВІТА: РОЗУМІННЯ ПРОТИ СИМУЛЯЦІЇ

Резюме. Функціонування штучного інтелекту як засобу освіти і «симулятивного суб'єкта» відсуває на другий план людину-вчителя. Але тільки в живій комунікації вчителя і учня знання працює на розуміння, яке неможливо зімітувати, навіть за допомогою штучного інтелекту.

Ключові слова. дигітальна освіта, штучний інтелект, симулятивний суб'єкт, людина-вчитель, розуміння.

Donnikova Iryna (Odesa, Ukraine)

DIGITAL EDUCATION: COMPREHENSION VERSUS SIMULATION

Abstract. The functioning of artificial intelligence as an educational tool and a “simulative subject” relegates the person-teacher to the background. But only in the live communication between the teacher and the student, knowledge works for comprehension, which cannot be simulated, even by artificial intelligence.

Keywords: digital education, artificial intelligence, simulative subject, person-teacher, comprehension.

В зростаючій кількості досліджень, присвячених проблемам дигіталізації освіти, все більш помітною стає невизначеність статусу вчителя, викладача, педагога. Незважаючи на обнадійливі положення «Пекінського консенсусу» [1] про те, що «вчителів неможливо замінити машинами» і «особиста взаємодія та співпраця вчителів і учнів має залишатися центральним елементом освіти», основну увагу дослідників все ж таки зосереджено на можливостях саме штучного інтелекту. Питання «Чому вчителя неможливо замінити машинами?» залишається відкритим.

Безумовно, в освіті завжди була суто технологічна складова: книга, комп'ютер, Інтернет, штучний інтелект. Дигітальна освіта – це, перш за все, складні, високоінтелектуальні технології, які апелюють до людської свідомості і своїми можливостями або захоплюють і надихають, або викликають недовіру і підвищують тривожність. Але ситуація складається таким чином, що дигітальна освіта може повністю заповнити освітній простір, який структурується через особисту комунікацію вчителя і учня.

Успіх і одночасно небезпека штучного інтелекту як освітньої технології зумовлена симуляцією – технологією, закладеною в ШІ, за допомогою якої він перетворює педагогічні відносини на «відносини між автономними суб'єктами..., але лише у вигляді симуляції» [2, с. 26]. Про успішну експансію штучного інтелекту свідчить поява *homo digitalis* – людини, яка дуже комфортно почувається у світі симуляцій. При цьому, сама вона втратила свою здатність до порівнянь з ідеалами освіченості минулих століть і вихваляється не ерудицією, а дипломами і сертифікатами, про які можна сповістити у мережах [2, с. 19].

Висока якість симуляцій підкріплюється мовою, за допомогою якої ШІ демонструє ознаки «суб'єктності». Слово, що несе смисл, в навчанні завжди було «топосом» – «місцем зустрічі» мудрості вчителя і пробуджених його майстерністю особистісних життєвих смислів учня. Як інструмент ШІ, слово наділяє його ще однією симуляцією – функцією вчителя. Все це призводить до того, що ШІ, крім засобу навчання, претендує на роль суб'єкта освіти, так званого «симулятивного суб'єкта», який, тем не менш, стає серйозним конкурентом людині-вчителю.

Насправді, ситуація не настільки критична. Вже на стадії активного впровадження ШІ в освіту є розуміння того, що існують проблеми, які неможливо вирішити без людини-вчителя. Зокрема, йдеться про організацію мультикультурної освіти, яка враховує національні, релігійні особливості та гендерні відмінності суб'єктів навчання; про мотиваційне забезпечення навчання; розвиток критичного, творчого мислення, вміння розмірковувати, розуміти навчальний матеріал; психологічну та емоційну підтримку навчання, розвиток комунікативної взаємодії та умінь тощо [3, с. 213]. Переважно мають на увазі «гнучкі навички» (soft skills), необхідність яких дає шанс вчителю і викладачу перетворити ситуацію «виклику» на ситуацію «конкуренції/ колоборації» із ШІ.

Стрімке поширення дигіталізації, в тому числі і в освіті, дає можливість стверджувати, що «людство зараз знаходиться на початку нового витка антропосоціогенези», шукаючи відповіді на виклики доби ШІ. Йдеться, зокрема, про вплив дигітальних технологій на мозок людини та її здатність навчатись (так звана «dementia digitalis»), так і про новий виток наступу штучного на природу, на підвалини людського буття [2, с. 11, 28].

В протистоянні штучного і природного освіта має власні відповіді. Відбувається «небачене зростання значущості особистісної неповторності вчителя», оскільки «тільки ця неповторність може викликати до життя неповторність нащадків» [4, с. 408]. Для того, щоб не перетворитися на симуляцію, сучасна, високотехнологічна освіта, потребує людини-вчителя нової генерації, який є посередником між різними рівнями інтелектуальної культури (в тому числі, і дигітальної), поєднує ролі дослідника, педагога, наставника, менеджера і при цьому залишається «вічним учнем». Вчитель – це особистість, яка не перестає шукати сенс, сумнівається, помиляється, дискутує сама з собою, – тобто розкриває перед учнями процес народження думки і знання [5, с. 44]. Це неможливо зімітувати, як неможливо зімітувати природність життя, людяності і розуміння.

ЛІТЕРАТУРА

1. Beijing Consensus on Artificial Intelligence and Education. International Conference on Artificial Intelligence and Education, Planning Education in the AI Era: Lead the Leap, Beijing, 2019 [3]. 70 p.
2. Kultaieva, M.: Homo Digitalis, Digital culture and Digital Education: Explorations of Philosophical Anthropology and of Philosophy of Education. *Filosofiya Osvity. Philosophy of Education*, 26(1), 8–36. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2020-26-1-1> (2020)
3. Kabashkin, I.; Misnevs, B., and Puptsau, A.: Transformation of the university in the age of artificial intelligence: models and competences, *Transport and Telecommunication*, 24(3): 209-216. DOI: [10.2478/ttj-2023-0017](https://doi.org/10.2478/ttj-2023-0017) (2023)

4. Табачковський, В. Г.: Полісутнісне homo: філософсько-мистецька думка в пошуках «неевклідової рефлексивності», с. 432. ПАРАПАН, Київ (2005)
5. Створювальна сила знання: монографія. Книга перша / авт. кол. ; відп. ред.: І. А. Доннікова, Н. В. Кривцова, с. 250. Фенікс, Одеса (2020)